

4. Державний стандарт початкової освіти затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87.
5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352с.
6. Про освіту: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
7. Пометун О. Інтерактивні технології навчання : теорія, практика, досвід / О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: А. П. Н., 2002. – 136 с.
8. Роєнко Л. Використання інтерактивних технологій на уроках рідної мови в початкових класах / Л. Роєнко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. – 2009. – Ч. 3. – С. 159–165.

УДК 37.091:373/.3/.5(477)(045)

Кобаль Є. М.
студентка курсу ПО-1сп,
напряму підготовки 013 «Початкова освіта» ОС «Бакалавр»
Мукачівський державний університет
Фенчак Л.М.
кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У статті розкрито зміст поняття «освітній простір», висвітлено його роль у забезпеченні активної взаємодії здобувачів початкової освіти. Авторами обґрунтовано що нове освітнє середовище за концепцією НУШ – це сучасний освітній простір, який поєднує відповідні психолого-педагогічні умови, засоби і педагогічні технології з метою ефективною навчальною співдіяльності учнів, учителів та батьків.

Ключові слова: *освітній простір Нової української школи, навчальні осередки, ранкова зустріч, здобувач початкової освіти.*

The article reveals the meaning of the concept of «educational space», substantiates its role in ensuring active interaction of primary education students. It is highlighted that the new educational environment according to the concept of NUS

is a modern space, a set of conditions, means and technologies for comfortable cooperation of students, teachers and parents themselves.

Key words: *educational space of the New Ukrainian school, morning meetings, primary school seeker.*

Серед тенденцій, притаманних українському суспільству, особливого значення набувають сучасні реформи, орієнтовані на забезпечення якісно нової системи освіти. У здійсненні таких освітніх реформ основним є створення особливого освітнього середовища для розвитку особистості здатної до самореалізації.

У педагогічній теорії змістову сутність освітнього простору вивчали науковці: Г. Балл, І. Бех, Н. Бойчук, Є. Бондаревська, Н. Гонтаровська, С. Максимова, О. Пехота, В. Рибалка, В. Семиченко, В. Серіков, С. Сисоєва, Б. Цимбалару, Т. Цюман, та інші.

Сучасні науковці досліджуючи сутність освітнього простору розглядають його як складне утворення, що складається з простору кожного учасника освітнього процесу для задоволення їх освітніх потреб. Тому дослідники трактують освітнє середовище, як частину життєвого, соціального середовища особистості, яка виявляється у сукупності усіх освітніх факторів, що безпосередньо або опосередковано впливають на розвиток особистості [2].

Слід відмітити, що освітнє середовище в класі, де не видно дитячих робіт, робіт їхніх сімей, не належить школярам. Таке середовище створюється лише вчителем для того, щоб викладати навчальну програму без врахування таких чинників, як інтереси і потреби здобувачів початкової освіти, їхні попередні знання та досвід. Лише вчитель здійснює контроль щодо того, як, де, і якими навчальними матеріалами будуть користуватися діти. У такому класі немає місця для творчості, досліджень, розвитку позитивної самооцінки молодших школярів [5].

Загальновідомо, що активному творчому розвитку молодшого школяра сприяє творче середовище. Саме таке середовище може бути організоване в умовах Нової української школи. Адже однією з основних концептуальних засад реформування в рамках Нової української школи є створення сучасного освітнього середовища, яке буде стимулювати вивільнення креативного потенціалу як здобувачів освіти, так і педагогів.

Завдяки такому підходу складовими нового простору для сучасної початкової школи є: креативний зовнішній та внутрішній дизайн, комфорт та енергоефективність, сучасні умови для навчання, розвитку та спілкування, багатофункціональне середовище. Крім того, освітній простір організовується

таким чином, щоб учитель міг спостерігати за діяльністю дітей в усіх осередках, діти мали можливість безпечно переміщуватися і мали місце для зберігання особистих речей. Середовище школи – це місце, де зустрічаються та взаємодіють не лише учні, вчителі, навколишні мешканці та гості школи, де відбуваються не лише уроки, цікаві зустрічі, свята та концерти, але й лекції та семінари, діють відкриті лабораторії та майстерні у різних галузях науки, мистецтва та технологій [1].

Плануючи організацію освітнього середовища в початкових класах необхідно брати до уваги те, що воно повинно відповідати розвивальним потребам дитини в соціокультурному контексті, виховання в неї таких якостей: працьовитості, ініціативності, автономності, довіри, вміння вчитися, бажання брати участь у виробленні спільних правил, розвиток і підтримка дружніх стосунків, співпраці, поваги до однолітків і вчителів, відповідальності та успішності.

Приміщення для молодших школярів повинно бути, перш за все, безпечним місцем, де діти відчуватимуть себе захищеними, де відбувається більшість навчальних видів діяльності, має відображати філософію концепції Нової української школи та освітню програму. Воно створюється для дитини і заради дитини, місце, де дитина проявляє себе, розвивається, спілкується. У правильно створеному освітньому середовищі повинен бути баланс між навчальними видами діяльності, ініційованими вчителем, та видами особисто дитячої діяльності [3].

Створене середовище повинно забезпечувати можливість дитини робити власний вибір, умови для розвитку нових та вдосконалення набутих практичних навичок, отримання нових знань, розвитку позитивного ставлення до інших. Усі діти заслуговують навчатися у такому середовищі, де забезпечуються їхні потреби – базові потреби, потреби у навчанні, активній діяльності, створені додаткові умови (для дітей з особливими освітніми потребами).

У зв'язку з тим, що в Новій українській школі зросла частка проектної, командної та групової діяльності під час занять, змінилися також просторово-предметне оточення, програми та засоби навчання. Відповідно урізноманітнюються варіанти організації навчального простору в класі. Крім класичних варіантів, використовуються новітні, наприклад, мобільні робочі місця, які легко трансформувати для групової роботи. Планування і дизайн освітнього простору школи спрямовуються на розвиток дитини та мотивації її до навчання [4].

Як засвідчив аналіз науково-методичних розробок, сучасний освітній простір ґрунтується на поєднанні двох організаційно-педагогічних принципів – гнучкості та стабільності. Гнучка організація дозволяє швидко змінювати простір залежно від потреб освітнього процесу, впроваджувати різноманітні форми роботи. Стабільність забезпечує безперервність процесу, послідовність сприйняття та діяльності, підтримує порядок у просторі та керованість у роботі.

Гнучкість та стабільність поєднуються через відповідне зонування. У класі слід виділити незмінні стаціонарні осередки, що становлять його основу – «каркас». Як правило, це робоче місце вчителя, основна класна дошка, ємності для зберігання навчальних матеріалів – як обмеженого доступу, так і відкриті для учнів.

Інші елементи облаштування класу можуть бути мобільними, забезпечувати гнучкість, можливість швидкої реорганізації. Насамперед йдеться про учнівські робочі місця. Причому в сучасній школі це не лише стандартні столи та стільці; учнівські меблі дуже різноманітні та дозволяють працювати всім класом, у групах чи поодиноці, у різноманітних позах (сидячи, стоячи, навіть лежачи), спілкуватись, відпочивати.

Організація освітнього простору Нової української школи потребує широкого використання нових ІТ-технологій, нових мультимедійних засобів навчання, оновлення навчального обладнання, що здійснюється через такі осередки:

- осередок навчально-пізнавальної діяльності з відповідними меблями;
- змінні тематичні осередки, в яких розміщуються дошки/фліп-чарти/стенди тощо;
- осередок для гри, оснащений настільними іграми, інвентарем для рухливих ігор;
- осередок художньо-творчої діяльності з полицями для зберігання приладдя та стендом для змінної виставки дитячих робіт;
- куточок живої природи;
- осередок відпочинку з килимом для сидіння та гри, стільцями, кріслами-пуфами, подушками з м'яким покриттям;
- дитяча класна бібліотечка;
- осередок вчителя, оснащений столом, стільцем, комп'ютером, полицями/ящиками, шафами для зберігання дидактичного матеріалу тощо [6].

Важливу роль у реалізації вищеописаних положень відіграє ще одна організаційна складова Нової української школи – ранкові зустрічі, з яких починається навчальний день здобувачів початкової освіти. Вони сприяють

створенню сприятливих взаємин між дітьми у класі, між учнем й учителем, при цьому учитель виконує роль помічника, фасилітатора та організатора. Ранкова зустріч – інтерактивна й невимушена форма спілкування, яка сприяє формуванню цілісного колективу, розвиває уміння розмовляти й слухати, брати участь у групових обговореннях, а вчителям – моделювати й активно вдосконалювати уміння й навички ефективного спілкування з метою:

- висловлювати свої думки так, щоб вони були зрозумілими іншим;
- уважно слухати, коли говорять інші;
- вирішувати проблеми;
- ділитися своїми думками та ідеями з іншими [3; 6].

Окрім розвитку навичок спілкування, практика ранкових зустрічей також сприяє формуванню соціальних навичок у школярів, а саме: розвиток емпатії, толерантне ставлення один до одного, розуміння точки зору інших однокласників; відповідні соціальні стосунки та поведінка; навички вирішення конфліктів тощо. Результати сучасних психолого-педагогічних досліджень свідчать, що розвиток соціальних навичок приводить до підвищення академічних досягнень здобувачів освіти, сприяє розвитку уміння активно діяти, уміння досліджувати, аналізувати й оцінювати навчальний матеріал, уміння відповідати на запитання, уміння використовувати нову інформацію.

На основі аналізу науково-педагогічних доробок нами виявлено, що провідна роль у створенні творчого освітнього простору Нової української школи належить вчителю початкових класів, від його готовності до такої діяльності прямо залежить ефективність освітнього середовища як фактору розвитку і самореалізації здобувача початкової освіти. Співпраця педагога і молодших школярів, створення ситуації успіху, спільний процес пізнання та відкриттів - важливі складові творчого освітнього середовища, що сприяє навчальній взаємодії учасників освітнього процесу [4; 5; 6].

Підсумовуючи, варто сказати, освітнє середовище створюється для заохочення школярів до навчальної діяльності та розвитку їх можливостей. Освітнє середовище у початкових класах має бути безпечним місцем, де діти відчуватимуть себе захищеними та в безпеці, де відбувається більшість навчальних видів діяльності. Окрім цього, освітнє середовище має відображати філософію концепції Нової української школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гонтаровська Н.Б. Принципи розроблення проекту освітнього середовища навчального закладу як передумова розвитку здібної та

- обдарованої особистості / Н.Б. Гонтаровська // Рідна школа. – 2013. – № 10. – С. 29-33.
2. Назарук Н.В. Роль педагога у творчому самовираженні учня в освітньому середовищі / Н.В. Назарук // Підготовка майбутніх педагогів у контексті стандартизації початкової освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції. – Бердянськ, 2017. – 481 с.
  3. Методичні рекомендації до організації щодо організації освітнього простору Нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nop/3metodichni-rekomendatsii.pdf>.
  4. Стобород О. М. Роль освітнього середовища в забезпеченні активної діяльності учнів молодшого шкільного віку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/rol-osvitnogo-seredovisa-v-zabezpecenni-aktivnoi-dialnosti-ucniv-molodsogo-skilnogo-viku-297735.html>.
  5. Цимбалару А. Д. Освітній простір: сутність, структура і механізми створення / А. Д. Цимбалару // Український педагогічний журнал. – 2016. – № 1. – С. 41–50.
  6. Цюман Т. П. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / Т. П. Цюман, Н. І. Бойчук; за заг. ред. Цюман Т. П. – К., 2018.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>